

<https://doi.org/10.5817/RPT2024-2-3>

VÝZNAM OCHRANY VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ JAKO VEŘEJNÉHO ZÁJMU V PŘÍPADECH ZÁSAHU DO SVOBODY PROJEVU

ADÉLA DOČKALOVÁ¹

Soud: Evropský soud pro lidská práva
Věc: BIELAU v. AUSTRIA
Datum: 27. 8. 2024
Dostupnost: hudoc.echr.coe.int

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl poměrem hlasů šest ku jedné, že uložením disciplinární sankce praktickému lékaři, který na svých internetových stránkách šířil nepravdivé informace o očkování, nedošlo k porušení jeho práva na svobodu projevu dle článku 10 Úmluvy. Soud dospěl k závěru, že zásah byl v souladu se zákonem, sledoval legitimní cíl ochrany veřejného zdraví a byl nezbytný v demokratické společnosti. Pokutu ve výši 2 000 EUR považoval za přiměřenou a vnitrostátní orgány podle něj dostatečně vyvážily svobodu projevu stěžovatele s ochranou veřejného zájmu.

Stěžovatel, praktický lékař a autor internetové stránky zaměřené na "holistickou medicínu," se na svém webu prezentoval jako odborník v oblasti samoléčby, homeopatie, a také očkování a jeho údajně škodlivých účinků. Na této stránce publikoval článek, v němž zpochybňoval obecnou účinnost očkovacích látek.²

¹ Adéla Dočkalová je magisterskou studentkou na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, Kontaktní email: 535109@mail.muni.cz

² Body 5 a 6 anotovaného rozhodnutí.

V důsledku toho mu Disciplinární rada Rakouské lékařské komory uložila pokutu ve výši 2 000 EUR s podmíněným odkladem na jeden rok. Pokuta byla odůvodněna porušením Zákona o praktických lékařích a Nařízení o praktických lékařích a veřejnosti, zejména šířením neobjektivních a nepravdivých informací, poškozením pověsti lékařské profese a porušením profesních povinností.³

Stát uznal, že disciplinární sankce zasáhla do stěžovatelova práva na svobodu projevu. Argumentoval však, že daná právní úprava je přiměřená a slouží k ochraně veřejného zájmu a veřejného zdraví.⁴

Stěžovatel na poli článku 10 Úmluvy namítal, že uložení disciplinární sankce představuje porušení jeho práva na svobodu projevu.⁵

Pro určení, zda vzniklo porušení článku 10 Úmluvy je třeba zjistit, zda šlo o zásah do výkonu svobody projevu v podobě "formalit, podmínek, omezení nebo sankcí" (*Wille proti Lichtejnštejsku*, č. 28396/95, rozsudek ze dne 28. října 1999). Takový zásah je v rozporu s Úmluvou, pokud nesplňuje kritéria stanovená v druhém odstavci článku 10. Je tedy třeba určit, zda byl zásah zákonný, zda sledoval legitimní cíl a zda byl "nezbytný v demokratické společnosti" k dosažení onoho legitimního cíle (*Lindon, Otchakovsky-Laurens a July proti Francii*, č. 21279/02, rozsudek ze dne 22. října 2007). Soud zároveň zdůraznil, že norma je v kontextu Úmluvy považována za zákon pouze pokud je dostatečně určitá tak, aby občan dokázal rozumně předpokládat následky svých činů.⁶

Ustálenou judikaturu k zásadám týkajícím se nezbytnosti zásahu do výkonu svobody projevu poté Soud shrnul odkazem na rozhodnutí *Hertel proti Švýcarsku*, č. 25181/94, rozsudek ze dne 25. srpna 1998.⁷

Na úvod Soud uvedl, že mezi stranami není sporu o tom, zda došlo k zásahu do výkonu svobody projevu stěžovatele. Sporné však zůstává, zda byl

³ Bod 7 anotovaného rozhodnutí.

⁴ Body 27–29 anotovaného rozhodnutí.

⁵ Bod 26 anotovaného rozhodnutí.

⁶ Bod 30 anotovaného rozhodnutí.

⁷ Bod 31 anotovaného rozhodnutí.

tento zásah zákonný, zda sledoval legitimní cíl a zda byl v demokratické společnosti nezbytný.

Soud se nejprve zabýval požadavkem zákonnosti zásahu a dospěl k závěru, že tento požadavek byl naplněn. Vnitrostátní soudy při rozhodování vycházely z ustanovení zákona, která byla dostatečně přesná a v podobných případech vykládána konzistentně. Soud rovněž zdůraznil, že výklad vnitrostátního práva přísluší vnitrostátním orgánům (Cangi proti Turecku, č. 24973/15, rozsudek ze dne 29. ledna 2019).⁸

Ve věci legitimního cíle zásahu vnitrostátní soudy označily jako hlavní cíl ochranu veřejného zdraví a kladly důraz na význam objektivitu informací ve zdravotnických službách. Soud s tímto výkladem souhlasil a odkázal na svá předchozí rozhodnutí, kde ochranu veřejného zdraví uznal jako legitimní cíl (Hertel proti Švýcarsku cit. výše).⁹

Dále Soud zkoumal, zda byl zásah nezbytný ve smyslu článku 10 odst. 2 Úmluvy, a to s ohledem na povahu a dopad výroků publikovaných na internetové stránce stěžovatele. Stěžovatelovy výroky byly považovány za kategorické a vědecky nepodložené, neboť byly v přímém rozporu se zavedenými lékařskými poznatky. Soud vyzdvihl, že lékaři mají povinnost poskytovat objektivní a pravdivé informace, zvláště v otázkách významných pro veřejné zdraví.¹⁰

Pokud jde o uloženou sankci, Soud ji shledal přiměřenou. Disciplinární sankce ve výši 2 000 EUR byla nízká ve srovnání s maximální možnou výší pokuty a byla uložena s podmíněným odkladem, což její přísnost zmírnilo. Soud uzavřel, že tuto sankci nelze považovat za nepřiměřenou.¹¹

Na závěr Soud konstatoval, že vnitrostátní soudy adekvátně vyvážily svobodu projevu stěžovatele s ochranou veřejného zájmu. Disciplinární sankce v podobě podmíněné pokuty za vědecky nepodložená tvrzení o očkování nepřekročila prostor pro uvážení, který je vnitrostátním soudům svěřen. Zásah tak vyhovuje požadavkům zákonnosti, legitimního cíle a ne-

⁸ Bod 38 anotovaného rozhodnutí.

⁹ Bod 39 anotovaného rozhodnutí.

¹⁰ Body 40-44 anotovaného rozhodnutí.

¹¹ Bod 45 anotovaného rozhodnutí.

zbytnosti v demokratické společnosti podle článku 10 odst. 2 Úmluvy. Soud zároveň připomněl, že pokud vnitrostátní orgány provedou vyvažování zásahu podle kritérií stanovených jeho judikaturou, je třeba velmi pádných důvodů k tomu, aby jejich závěry nahradil (Delfi AS proti Estonsku, č. 64569/09, rozsudek ze dne 16. června 2015).¹²

Na základě těchto úvah dospěl Soud k závěru, že nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy.

Zajímavé je i oddělené stanovisko soudce Vehaboviće, který uvedl, že nesouhlasí s názorem většiny, že nedošlo k porušení článku 10. Věří, že článek stěžovatele, který vyzývá čtenáře k pochybování o zavedených lékařských názorech, nelze považovat za zcela iracionální. Navíc obsah webu byl dle jeho názoru jasně homeopatický a zaměřený na specifické publikum, které již inklinuje k alternativním metodám léčby. Dopad článku tedy dle soudce lze považovat za omezený, a omezení svobody projevu stěžovatele jako nepřiměřené. Na rozdíl od podobných případů, kde Soud shledal omezení jako neopodstatněná, měl tento případ minimální veřejný dopad a podmíněná sankce tedy představuje nadměrnou cenzuru, která neodpovídá požadavku „nezbytnosti v demokratické společnosti“.¹³

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>).

¹² Bod 46 anotovaného rozhodnutí.

¹³ Disentující anex „Dissenting opinion of Judge Vehabović“ anotovaného rozhodnutí